

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De iustitia et iure - Cod. Ettenheim-Münster 197

Bach, Iacobus

[S.l.], 1636

Sectio V.

[urn:nbn:de:bsz:31-117148](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-117148)

SECTIO V

Utrum Iudex debeat iudicare secundum allegata et probata?

Quaerunt quaestiones sub hoc titulo. Prima, an liceat Iudici condemnare eum qui per testes legitime probatur reus criminis, quem in Iudicio certo scit esse innocentem. 2da quaestio, si amittat e contra condemnare illum, quem certissime scit esse reum criminis, licet hoc non probetur per testes vel aliam legitimam probationem.

Circa primam quaestionem, certam imprimis eiusmodi Iudicem teneri via media tentare et cum diligentiam adhibere ad liberandum reum illum, primo excitando causas sufficientes ad refellendam accusationem. 2do maxima diligentia examinando testes exemplo Danielis et interrogando circumstantias temporis, loci, et modum et conditiones eorum distributionis inueniat. 3tio poterit si de sine scandalo fieri potest immolare in custodia canonis, ita ut innocens potest fugere. 4to remittere causam ad Iudicem superiorem et coram illo supplicare innocentiam rei sibi notam. 5to si Iudex sit supremus Princeps poterit facilius rem absolueri de potestate absoluta, secundum quam ipse Princeps aliquando poenam debitam condonare. quod ut cum maiori utilitate fiat poterit coram populo testificari e iurare hominem illum esse innocentem. Ex quibus debet patet verissime posse contingere quod Iudex non potest liberare eum quem certo nouit innocentem. Dato tamen illo casu quid poterit agere.

Primo si potissimum in hoc praenoto sentia. Prima negat licere iugam Iudicis proferre sententiam contra eum quem certo scit esse innocentem. pro hac citatur Hugo de loto in l. i. rator ff. de iurisdic. omni iudiciorum. latentes in capite. pastoralis de offitio delegati. Rosella verbo Iudex, Erang, Hugely, Panormitanus et alij quos affert Lemos cap. 29. num. 84.

2da sentia extremis contraria affirmat pro Iudicem semper in quacumque causa proferre sententiam secundum allegata et probata. hanc tenet S. Thomas in 2. 2. q. 67. art. 7. Covarruias latentes in lib. 1. variarum cap. 1. num. 8. Cuiusdam et alij summe de coisitor, Paludanus, et alij, quos refert et sequitur Soto lib. 5. de iustitia q. 4. art. 2.

art. 2. Bertolus in l. illicitas ff. de officio Praeulis. Joannes Anon. 55.
 as in suis novellis tit. de allegatib. Novam in manuali cap. 29.
 num. 10. S. Antonius 3. p. art. 9. cap. 2. §. 6. & cap. 4. §. 2.
 Bulgos de Paz in proemio legum tauri num. 167. Felix Carus
 alios referens s. contrarium s. p. & in practica crimin. g. 66.
 num. 2. & plures Theologi ac Jurista, qui sine dubio in hac
 parte consensu inclinant, quibus novissime acciit Thomas Sanchez
 lib. 6. consil. dub. 57.

Tertia contra media distinguit de casibus criminalibus,
 in quibus agitur de poena capitis vel mutilationis, & in his negat licere
 iudici condemnare innocentem, in causis vero civilibus vel ubi agitur
 de poena pecuniaria, vel exilii, aut privationis beneficiorum concedit
 licere. haec tenet Petrus Navarra de reprobatione cap. 3. num.
 167. & alij quos affert & sequitur Ferris supra num. 78. P. Rovine
 tom. 2. de hntis sup. 13. de. Censuris num. 106. & 110. & diij.
 34. de Matrimonio num. 98. Marderus in pnes. pract. 6. cap. 1.
 deb. 13. eadem tenent Imola, & alij Jurista in l. a Dico Pio ff.
 de re iudicata, Avianus §. lib. 4. par. 3.

Prima pars huius sententiae pro his potissimum arguitur.
 Primo quia occidere innocentem est intrinsece malum, sicut cognoscere
 carnaliter non suam, ad nemo potest licite cognoscere quam certo scit se non
 suam, quantumvis probetur per legitimos testes se suam & sedea pro-
 nuntiet esse suam. & nec etiam licet occidere innocentem quantum-
 vis probetur nocens per falsa & apparentia testimonia. Minor est
 casus & conceditur ab adversariis, ut constat apud Thomam Sanchez
 lib. 2. de Matrim. disp. 39. Major vero pro quia sicut homo non est Dominus
 animae ad copulam cum non sua, ita minus est Dominus vitae alienae ad
 occidendum innocentem. Quod si dicas Republicam ex causa potest inter-
 ficere innocentem, ita tamen dicit alius potest eandem Republicam ex causa
 gravissima coniungere subitum cum non sua.

Quod Sanchez ubi supra num. 12. sicut licitum
 est cognoscere non suam quam aliquis inevitabiliter patet suam, ita
 licet occidere innocentem inevitabiliter existimatum nocentem,
 sedea est licet ut privatus homo sciat illum esse innocentem, ut sedea
 tenet esse nocentem, ex qua causa potest licite illum occidere.

Hac solutio impugnatur ab adversariis primo, quia ille
 verò scit innocentiam rei & non potest habere ignorantiam inevitabilem.
 2do quia si ea distinctio valeret, sequeretur si sedea ipso subornato falsos
 testes, per quos probatum fuerit illud delictum, & postea mortuus
 testibus non superaret remedium querendi veritatem tunc sedeam potest
 con-

num. alle:
 aut sedea con-
 cas crimines,
 alij ex amittant
 t lo non omi
 timen pro-
 imo equi-
 an ab actu
 cistes de
 mado testes
 perit, ut
 tot in dicit
 ut in dicit
 & contra illa
 sit supponas
 sedea, per non
 nec, quod ut
 fieri & non
 timen, pome
 aut in dicit
 ia. Prima negat
 in quibus casibus
 de in l. p. p. p.
 sedea, de
 ly Sanchez
 firmat per dicit
 alij potest
 sedea, de
 de dicitur 1. 1.
 etia.

condemnare illam hoīem secundum allegata & probata, nam ipse
n̄ sciebat ut iudex, sed ut privati hōs falsitatem testium. Consequens
a. videtur valde absurdum. Itis q̄ eodē modo distinguī poterit in
casu Matrimonij illam hoīem scire nullitatem n̄ ut coniugem sed alia
notitia, & per consequens ut coniugem iōe. uti n̄ sua quā ex legitimis
probatioibz putat ee. siam. q̄to q̄ loquendo de ipsi ministeriis qui
exequuntur sententiam iudicis, & sciunt illum hoīem ee innocentem,
isti dicuntur a predictis iudicibz licite operari, q̄ innocentiam
illam n̄ sciunt ut executores sententia sed ut hoīes privati. sic etiam
p̄ dici de illo coniuge scire nullitatem matrimonij ut hoīem privati
n̄ ut executores sententia iudicis qui cogit illum ad cohabitandum
& poterit ut sic exequi illam sententiam, sicut ille alius p̄t exequi
sententiam capitalem contra innocentem.

Quod alij in casu Matrimonij nullum ee. ius p̄
exigat copulam illam cum n̄ suo, in n̄ro. a. casu ee. ius, scilicet
bonum publicum, q̄ graviter laedetur si liceat iudici n̄ iudicare
secundum allegata & probata. ita Q̄det Henricus Sutorius in p̄s.
digi. 48. Dub. 2. num. 7. Sed contra, q̄ etiam in casu ma-
trimonij interuenit bonum privatum illy coniugis, & bonum
obram publicum, q̄ similiter graviter laeditur si coniugis liceat
resistere sententia iudicis Ecclesiastici & palam n̄ obviare. & p̄
huiusmodi simile ius poterit coniugis exequi sententiam p̄tollam
secundum allegata & probata.

Quod iterum idem Auctor ibi in n̄ro casu ad
opinionem contrariam probabilissimam, cui iudex p̄t practice
se conformare, & habere iurium practicum atq̄ hoc modo
licite operari. Sed contra, q̄ imprimis etiam in illo casu
matrimonij e sententia aliquorum qui dicunt p̄t coniugem licite
obviare, & carnaliter cognoscere n̄ sua quā ee probatur. tua,
ut videtur p̄t apud Thomam Sanchez ubi supra dicta digi. 39.
q̄ a. illa sententia n̄ sit probabilis per accidens. q̄ paucares au-
thores quoslibet. Deniq̄ hoc n̄ probat rem istam secundum se
ee licitam, sed solum ee licitam per accidens, eo q̄ d̄ d̄ctur ion-
tentia gravium auctorū qui dicunt licere, nunc a. n̄ quorū
an liceat per accidens p̄t probabilis sententia, sed an liceat secundum
se & ex intrinseca r̄e.

Quod p̄t principatim p̄t eadem sententia, q̄ iudex
ideo debet sequi notitiam publicam acquiratam per probatores, ne
aboret a veritate in sententia proferenda a. & quando ille probatores
conducent potig ad falsitatem ee hoc certū constat iudici, n̄ p̄t
iusta

iuxta illas proferre sententiam.

Tertio si iudex certo sciret reum n̄ ee. sub eius iurisdictione, n̄ pot̄ eum iudicare, licet per testes probaretur ee. sub eius iurisdictione & nec in casu n̄o pot̄nt, n̄ ming e. requiritur in reo crimen, quam iurisdictione in iudice ad hunc eod̄m addendum.

Quarto ex contraria sententia sequitur excusari p̄c̄. sententias quas iudices heretici proferunt contra Catholicos, qui accusantur & probantur falsis testibz ee rebelles & rei laici. Mandatis, nam licet iudices sciant innocentiam rei, iudicant t̄m secundum allegata & probata, nec advenit qui velit iustificari pro parte contraria. Sequitur item si aliqui conspiraverint contra viros sanctissimos & eos per calumniam accusent, p̄c̄. adhuc iudicent, qui calumnia constat, illos tanquam reos punire, quae oia videntur satis absurda.

Quinto arguitur ex illo Exodi 23: insonentem & iurum n̄ occides, q̄a auertor impium. Nec dicas in casu n̄o illum n̄ ee insonentem in publica opinione, nam hoc etiam p̄c̄to Susanna & Naboth potuerunt dici sones & iniqui, cum t̄m iudicantur plene ore innocentes.

Secunda pars huius sententia scilicet q̄ in causis civilibz & in poenis pecuniarijs, exily, privatorum beneficiorum, & similibz pot̄ iudex condemnare secundum allegata & probata illum quem certo scit innocentem. P̄c̄. q̄ licet Republica n̄ h̄t dominium supra vitam & membra subditorum, h̄t t̄m illas res h̄c alic. bona, ita vt adueniente iusta cae p̄ bonam cae. pot̄ de illis disponere & auferre bona, privare officijs, expellere eorum à civitate, &c. & credibile e. dedisse hanc pot̄tatem iudici ad eam finem vt secundum leges & probata & iudicetur, ne contemnatur ordo iudicialis, cuius observatio summop̄c̄. congruit ad pacem & quietem Republicae.

Inter has sententias 2da quidem e. vlt̄e probabilis p̄ authoritatem S. Thomae & ceterorum, tertia t̄m h̄t r̄ces fortam magis efficaces, nam licet n̄ oia eis arḡta probent, imo alia quae ex illis videri possunt & retorqueri contra eam partem cuiusdam sententiae, aliqua t̄m h̄t magnam vim, propterea illud q̄, si ex componat̄ ad coniugem cui nunquam licet cognoscere n̄ suam, quantumvis probetur & declaratur a iudice suo, difficile e. red- datur r̄c̄o d̄p̄minis, vt videmus. Nunc videamus quae arḡta h̄t pro se 2da sententia & quomodo solui debeant.

Primo

Primo ergo arguitur pro illa ex Deuter. 17: in ore
duorum vel trium testium perbit qui interficiatur. Rr
ubi precipi ne sine duorum testimonio aliquid damnetur, id est
e. nihil legit scriptura: nemo occidatur uno contra se dicente
testimonium; n̄ tñ p̄ semper damnatur concurrentibus duobus
testibus, sicut e. occurrere multa q̄ qua illi n̄ sufficiant.

Secundo obicitur ex Capite Pastoralis d. 9. v. 10.
de officio & potestate iudicis delegati, ubi Pontifex ait iudicem
ordinarium debere exequi mandata scriptam delegati, etiamsi
sciatur eam esse iniustam. Rr ubi sermonem e. de sententia n̄
contingente poenam mortis vel mutilationis, sed aliam poenam
Catholice, quam quidem Pontifex pp̄. iustitiam eam
subordinari debere repugnat q̄ velle q̄ mandatur executioni
ab ordinario. scilicet si sententia contineret ablationem vite
vel membrorum.

Tertio obicitur Ambrosii serm. 20. in psalm.
118: ubi sic ait: bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit, sed
iuxta leges & iura pronunciat, statutis sacris obtemperat,
n̄ indulget propria voluntati nihil paratum & meditatam domo
desert, sed sicut audit, ita iudicat. Rr hic solum damnari
in iudice praevadicia orta ex affectu, quae infundere solent ne
ab is qui adit potest persuaderi. debet itaq̄ proprios sensus
deponere, et mens indifferens facilius ut ad capiendam veri-
tatem, n̄ tñ debet veritatem evidenter notam, relinquere
& falsitatem certam pro veritate, amplecti.

Quarto obicitur e. contra ratiōem ut plus defe-
ratur uni quam duobus testibus, hoc a. faceret iudex si q̄ ratiōem
sciam relinquat testimonium duorum vel trium testium.
Rr iudicium in primis non nisi in casu rarissimo proferre
sententiam iuxta id q̄ q̄ se scit contra probata & allegata, ut
postea videbitur, sicut tñ n̄ iudicaret contra id q̄ scit pp̄ tes-
timonia duorum testium. quemvis e. contra ratiōem ut decreverit
uni testi quam duobus, n̄ tñ e. contra ratiōem credere magis uni
quam mille testibus, q̄ unusquisq̄ facit tibi plurimam fidem,
imo n̄ facit fidem, sed evidentiam ubi contra quam n̄ valent
milles testes.

Quinto obicitur: q̄ hac ratiōe aperiretur via iudi-
cibus palliandi suos affectus, dum ea ratiōe plenaria nolent con-
demnare reum legitime convictum, dilectent e. scilicet q̄ pro proferre
sententiam contra id q̄ certo sciunt. Rr n̄ e. periculum
hinc

huius incommodi, cum e. in foro externo n̄ sit credendum, Iudici 53.
nisi id potest, ut potius debeat puniri q̄. Iudicia opinari n̄ ser-
uatum, n̄ subitō libenter illud periculum nisi stimulante
conscia. Tode maior eē in Republica periculum ex calumnijs
falsorum testium qui accusent innocentem, quam ex Iudice
qui nolit condemnare innocentem, quare debuit etiam n̄cē lex
providere, ubi remedium innocenti contra calumniatores sal-
tem in consilia boni Iudicis, qui eum innocentem novit.

Sexto obicitur: q̄ aliquando q̄ bonum conue-
liet occidere innocentem, ut in oppugnandis civitatibus cum
diruitur turris vel arx in qua s̄t multi innocentes. R̄
ibi n̄ intendi directē occisionem innocentis, sed destructionem
arvis hostilis que n̄ debet relinqui; licet ex ea sequatur mors inno-
centis et contra voluntatem Principis, in presenti a. casu Iudex
directē e. immediate intendit occidere hunc hominem innocentem,
q̄ quidem directē intendere nunquam e. huius q̄ ullum finem.

Quies: quando aliquis in sui defensionem occidit fu-
rosam vel ebriam qui eum vult interficere, tunc directē interfi-
cit innocentem q̄. p̄. idē. Republ. bonum habet Iudex directē
occidere eum quem novit innocentem.

Idem aliqui q̄ tunc indirectē occidatur furor
vel ebrius, nam occidens solam intendit directē auertere inuasorem,
sicut etiam medicus directē intendit sanare aegrotum, e. ad hoc
debilitat illum, n̄ ut sit debilis, sed ut p̄cipetur ab huiusmodi noxio.
Facilius est directam occisionem hostiliari ipso n̄cē licere
quando e. necessaria ad defensionem propriae vitae, sicut e. vi
repellere e. hostē e. brutis etiam n̄cē. Sicut ergo inuasor peccat,
siue n̄ peccat, si t̄ ipse inuasio n̄cē n̄cē, ego interficio in-
nocentem mihi, innocentem a. occidere semper e. intrinsecus malum
sicut cognoscere, n̄ tuam. Ceterum quando nocens e. vel certe nocet,
huitum videtur directē intendere eis mortem non ut finem, sed ut
medium ad defensionem meam.

Septimo obicitur alij: q̄ si Iudex tunc n̄ potest profere-
sententiam iuxta allegata e. probata, sequitur perplexitas conscientia
penam e. Iudicem et alia huiusmodi cognoscere, de crimine, q̄ constat
commissum e. ab uno ex duobus hominibus Petro v. g. vel Paulo, ipse a.
Iudex ex confessione Iudicis Petri scit commissum e. ab ipso e. n̄ a
Paulo. postea Paulus accusatur e. per testes legitime convincitur de
illo delicto. si Iudex proferat sententiam contra ipsum, condemnat quem
scit innocentem e. peccat. si n̄ proferat sententiam reuelat confessionem
Petri,

Petri, des. e. arguat ex confessione Petri constare. Veri innocentiam Pauli & utroq. modo peccabit iudex.

De hoc arguere ad militare contra amentiam sentiam, nam si aliquis ex confessione. Inteli sciat matrimonium alicui, e. in iudicio p. vationum, et debet proferre sentiam pro valore matrimonij, & tunc peccat precipiendo copulam cum illa quam scit si e. uxorem, vel abstinere a prolebe, sentia, tunc revelat confessionem coniugis. Quod tu dixeris in hoc casu, ut poterit in illo priori. Quis ponam igitur coniugem habentem uxorem e. sacerdotem, prout fit apud Grecos, & cognoscere ex confessione suam Matrimonium e. in iudicio, tunc si ipse recipit debitum coniugis, peccabit habendo copulam cum illa quam scit si e. suam, si vero non reddidit non peccat revelando confessionem.

Ad hoc itaq. e. similes casus ois debent eodem modo respondere semper illi exceptam notitiam illam confessionis Inteli, illa e. si e. humana, sed alterius ordinis diversa, adeo ut illa si obtinere potest homo non solum occidere alium, sed etiam seipsum, ut in casu quo sacerdos ex confessione scit potitum e. sibi venenum in calice, debet tamen sumere calicem ex iuris ratione sicut se moriturum, si non potest illam omittere absq. confessionis revelatio, ut eam alij doceat. Suarez tom. 4. in 3. part. disp. 73. sect. 7. num. 17. si ergo potest seipsum interficere, facillime poterit alios, facillime etiam poterit habere copulam cum illa sua. Ratio, q. e. in iudicio, q. licet in foro Inteli debeat iudex peccatenti, non tamen extra, quia extra Inteli poterit iudex iudicare magis terribiter condemnantibus ream, quam si illi peccatenti, ut quis e. scit an fuerit mentatus. similiter potest pro eadem ratione confessari absolute peccatentiam quam ex alterius confessione novit venire in dispositum ad confessionem. Ratio deniq. generalis e. q. q. Dns potuit institueret illud regulum Inteli in eo ordine altissimo super reliqua precepta, & de facto q. multas congruentias prout ibi scripsit in favorem huius Inteli, q. p. maiorem igitur Religionem, qua Inteli institutione reg. posita, sicut potest non se occidere non obtinente illa notitia, ita poterit iudex damnare innocentem, ex hoc e. non licet arguere ad aliam notitiam que non sit Inteli.

Ex dictis inferitur primo sequendo eadem sentiam, que couis e. probabilis e, q. q. dictum e. De Veri habere etiam verum in carnificibus, et alij in iudicibus, qui exequuntur sentiam potest e. illam exequi contra ream q. e. aliunde, scit e. innocentem, sed tamen legitime condemnatum iuxta allegata & probata. sicut

sicut a Iudice tenatur prius quantum potest procurare liberare
 rerum vel excusare se a prolatioe sententiae, sic etiam dicendum e
 de huiusmodi ministris. videtur Thomas Sanchez dicto cap. j.
 dub. je. secus dicendum est, si reus non est condemnatus legitime,
 sed per sententiam manifeste iniustam et continentem errorem
 intolerabilem, tunc e. huthores eadem sententia concedunt ministros
 iurare occidendo reum et exequendo contra manifeste iniquam
 prolegem e. excusentur a peccato carnicifus qui ex precepto
 dei martyres occidunt. ita S. Thomas in pres. q. 64. art. 6.
 ad 3. et alij cum ipso. Contra hoc tamen ultimum dicitur facere
 textus dicto capite. Pastoralis d. q. vero de officio et potestate iudicis
 delegati. ubi dicitur Iudex ordinarij debere exequi sententiam latam
 a iudice delegato. Pape, licet sciat eam esse iniustam. Quod si
 distinguendo de sententia iniusta, vel e. h. errorem aliquem intole-
 rabilem, e. hac quidem iniustitia aequiparatur nullitati, et notant
 Iurista apud Carolum Innocentium in consuetudinibus practicis littera l. con-
 clusione 140. et 141. e. non debet mandari executioni. vel sententia
 e. iniusta ex alio capite, e. tunc per se loquendo potest a mere execu-
 tore executioni mandari. Illi tamen carnicifus qui martyres inter-
 ficiunt graviter peccant, quia sententia illa continebat errorem
 intolerabilem, et e. eius executio adeo erat contra bonum publicum
 Religionis, ut non potest preponderare utilitas publica obedientiae e.
 subdito inanis debita suis superioribus illi gravissimo malo contra
 Religionem. quare idem dicendum est de his qui exequentur
 confiscationem bonorum, vel alias poenas similes contra Catholicos
 in causa Religionis, peccant e. pro eadem ratione. Denique in
 ista sententia reposita dicendum e, sicut Iudex non potest precipere
 matricidam vel occisionem innocentis a se cogniti, licet probetur
 nocens, ita reliquos ministros non potest eam sententiam exequi, sicut
 a. Iudex potest aliquando minores poenas infligere, ut videmus, ita
 cum eisdem circumstantiis poterunt ministri eas exequi, tunc demum
 tamen sententia non contineat errorem intolerabilem, ut dicebamus.

Insuper 2do quid dicendum sit de illud dubium:
 an Iudex vel ministri teneantur eo casu relinquere e. casu suum
 officium ad fugendam prolationem vel executionem sententiae contra
 innocentem. si e. procedant cum ista sententia, Iudex e. ministri
 tenentur facere ea omnia quae necessaria sunt ad vitandam eam actio-
 nem, cum absolute teneantur eam omni vitare, quare si necessarium
 est relinquere suum officium, non e. dubium quin de hoc etiam tene-
 rentur. At vero iuxta eadem sententiam maior e. difficultas, nam
 licet

2. licet teneantur tentare varia media ad liberandum innocen-
tem, dubitatur ad huc an teneantur ad medium hoc difficile-
quale est relinquere Praefecturam vel officium.

Affirmant aliqui Papormising & Imola capite de offi-
cio ordinarij. Syluester verbo Index Edo. §. 5. & alij quos offert
Turriang in pres. disp. 4. §. 2. dub. 2. Couitor tñ sentia negat,
quam tenent Thomiba couiter. loto 5 de dubitia g. 4. art. 2.
Fabiena & alij, quos sequitur Valentia in pres. disp. 5. g. 1.
punit. 2. circa finem, Turriang ubi supra, Iulius Cary super
ribum j 85. magne curiae, & alij multi; & quidem consequenter
ad eam sentiam hac pars videtur vtilior, si e. Index n̄ tenet
vto abstinere a prolixe sentia & n̄ tenetur renunciare officio
ne condemnet innocentem. Ita, reg. q̄a aliquis tenetur etiam
n̄ proferre sentiam, licet ea de ca. incurret indignam. Poggul.
si alia pericula, n̄ si hoc pericula n̄ tenetur incurere, cur
tenebitur amplecti illud n̄ solum periculum sed damnum certum
amissionis officij, q̄o quidem magis & aliq̄ando quam exitium
vel alia similes poena. quid e. si renunciandum est summo
Praefecturae vel etiam regno? haec a. maxime procedunt quando
renunciatio n̄ est profutura innocenti, q̄a eodem modo damnandi
est ab alio Iudice.

Si a. geretur profutura, tunc consequenter
ad eandem eam sentiam Index debet renunciare officio, si n̄
est in grauissimum ipsi detrimentum, nam pro vba innocentis
defendendo, & pro vltima cooperac̄e illa ad eius mortem aliq̄
detrimentum oportet subire. si tñ detrimentum est grauis-
simum, n̄ tenetur renunciare, q̄a Republica n̄ videtur obligare
Iudicem cum tanto detrimento, ut debeat renunciare summo digni-
tati. Cum ergo sentia illa supponat Republicam habere potesta-
tem in eo casu ad occidendum innocentem pp̄ ca. bonam, & occasionem
illam n̄ ee adeo intrinsece malam, ut n̄ poss. ex aliq̄ibus casibus
iustificari, illa quidem ca. videntur concurrere in hoc casu, nam si
Praxi teneatur renunciare summo praefecturae daretur occasio
iniquis
Ammitis accusandi calumniis innocentes, ut haec via Index cogatur
renunciare suae dignitati. Non ergo presumitur Republica dedisse
Iudici potestatem adeo limitatam, sed eum maiori amplitudine
ut securior est ab iniquorum calumniis & machinamentis.

Hoc igitur cum proportione locum ha. in alijs inferiorib
ministris, de quibz tñ eodendum e. rarij eos teneri renunciare
officio quam Iudicem sequendo eam sentiam, q̄a fieri nunquam
proderit

proserit illa renunciatio rei, nam sine ea renunciatio potest testis 55.
Hic iudicia innocentiam rei, si ea testificatio in iudicium nec char
si renunciet, iurabit; si tamen aliquando iuraverit, tunc servanda erunt
eadem regula cum proportione, quae potest in pro. Iudice & magistratu.

Rebat nunc. Ita questio supraposita, an potest iudex
e contra condemnare quem certo nouit deliquisse, si est probetur inno-
cens, vel saltem non probetur nocens. Supponant oes primo id non licere
Iudici inferiori, hinc ex. h. ut de peccata in lege superioris maxime
in eo tanti momenti. 2do supponunt hoc. Principem ex privata
reata aliquem occidere, quando non agitur de puniendo delicto, sed de
impediendo malo Republicae imminenti per aliquam personam, tunc
ex. Princeps videtur defensione: naturali Republicae sibi commissa.
Dubium est an potest etiam Princeps punire delin-
quentem ex privata ira. Affirmant aliqui Iuridici, Guarrius,
Bartol. Albericus, & Fabius, quos affert Lessig in prax. cap. 29. num.
93. quibus accedit Mattienzo in dial. relatoris parte 3. cap. 7. 2.
num. 3.

Causa in sententia negat id licere, saltem regulariter.
ita Cuius, & Soto, quos affert & sequitur Lessig ibi supra, Na-
uarra lib. 2. de Reformatione cap. 3. num. 197. qui citat etiam
Navarram, Manderus in prax. tract. 6. cap. 1. dub. 14. & alij
recentiores coniter & colligitur ex S. Thoma 2. 2. q. 67. art. 3. ad 3.
Ibi ex capite 1. 2. & 4. 2da q. 1. nos, inquit Augustinus ibi,
in quemquam sententiam ferre, nisi iuramus, nisi aut consuetum aut aut
pote. confitemur. Item habetur in capite consulti 2da q. 2.
per alios multos. Ratio a. e. q. etiam si Republica haberet ta-
lem potestatem, de qua potest, in tamen e. credibile quod eam in Principe
transulerit; est v. contra, oes bonam regimen dari vni homi po-
testatem supra vitam hominum sine alio testimonio quam suo.

Dicit tamen saltem regulariter, quia dubium est an in aliquo
casu raro, & ubi ex ordine iudicis maxima inconuenientia sequeretur
habet Princeps talem potestatem. Exemplum ponit Lessig: si aliquid
Regina sine imperio delisset, Rex id vult in tamen e. casu de vita-
tam infamiam regiam, videtur aliquibus Princeps ex tracta concessi-
one, Republicae potest occidere delictorem sine alio Iudice iudiciali
vel quibus spontanea confessione, hanc dicunt non esse improbabilem, Lessig
& Manderus ibi supra.

Contrarium tamen etiam in hoc casu verum est, ut fatentur
feri oes, nec a. vult ea videtur esse, si Republica non habet sub se
vitam vel membra civium, nisi quando certo ipse & constat delictum
non potest

n. p. a. utro condare Republica per dictum unig. p. a. per duos
vel tres qui faciunt certitudinem moralem, n. potest ergo Respubl.
maius Jus transferre in Primum quam ipsa hat, & per conse-
quens n. p. dare Jus p. ad occidendam qd delictum adeo dubium.

Quaer. an illud delictum condat certis Regi. Sed contra,
quia n. condat nec p. condare Republica, nam testimonium Regis
solutus n. p. reddere certam de Republica, neq. ante ipso reo, princeps
a. n. p. punire nisi quando Respubl. pot. q. n. p. sine probac.
externa sufficiente.

Hinc infero cum Caretano n. excusari Principes
quando, reum sibi notum secreto faciunt occidi ut ipse & potero-
rum honori consulatur, magis e. debet consuley, forma solius
Respublica, quam illig delinquentis, equidem si h. Jus ad occidendu,
habebit etiam de diffamandum.

Infero 2do quando ex citate delinquentis repre-
sentur gravia scandala in Respubl. & timeantur probabiliter
seditiones, ut si delinquens est Rex Generalis exercitus & militibus
charitimus, huc tunc erg. eam secreto tractare assignando
convenientem Patronum qui agent. eam reo, & eum diligenter de-
fenderet, atq. oia hinc inde diligentissime peragendo, ut serva-
retur quantum pot. ordo iudicialis, ac deniq. comitum, ita ut
certis condar. de delicto inexcusabili per legitimam probacem,
pot. Princeps eum occidere, servando tñ, quantum fieri potest, ordine
charitatis necessario ad salutem sua ipso monituri; in hoc a. duo
necessario observando a p. primo p. ut sint testes sufficientes ad con-
vincendum reum & oia exceptione maiores, tam e. tunc ad eod.

certam

quantum gat e. ad reddendam Respublicam de illo delicto. Dum
q. ha. n. fiat nisi rarissime & ex gravissima caa, n. e. prae sumit
aliter concessa & huc potestas Principi, nam frequentior viz illy
redundaret in gravissimam Respublica perturbacem.

Infero 3to hanc potestatem quam Princeps h. p. e.
etiam ex gravi caa ab ipso Principe concedi alicui iudici inferiori,
cui n. p. ipse ligat, fidat quam Respublica fidei ipi Principi,
tunc tñ expresse n. concedatur, n. credo sufficere voluntatem inter-
pretativam Principis, nam in materia Jurisdictionis n. sufficit ad
valorem atq. voluntas interpretativa superioris, qui si interroga-
retur vellet, nisi reuera praeciverit talis voluntas quam aya p. ipse
interpretari sufficienter ex aliquo signo, licet n. fuerit oio expri-
cita; Princeps a. constituens iudicium inferiorem n. tras transfert
in illum plenitudinem potestatis quam ipse h. sed solum potestatem
iudicandi

inducendi iuxta leges: per q̄ p̄t etiam differentia inter eorum 56.
Prinsepem & Iudicem inferiorem, nam Republica transfert in Prin-
cipem plenitudinem potestatis qualem equeantiam h̄t ipsa Republica,
Prinsepem a. n̄ ita conditibus Iudices inferiores, sed multa reservat
sibi, ut constat.

Infero 2do q̄to loquendo de causis civilibus & de
alio officiorum &c. maiorem fortasse potestatem habere
Prinsepem, ad hoc ut ex vera privata, possit aliquando condemnare
rem n̄ coniectum, nam cum Republica circa eiusmodi bona
h̄t manus dominium & possit disponere, in ordine ad bonum publi-
cum, facilius q̄ contingere q̄ expediat ad bonum publicum auferre
ut aliquo bona vel officium q̄ testimonium solus Prinsepem, sicut e.
q̄ Republica dare, valorem testimonio eius Prinsepem habet sicut
testis, & hoc q̄ dignitatem Prinsepem tenendam, ita poterit q̄ eandem
rationem transferre dominium ab uno in alium, hoc. a. in casu capi-
tali n̄ est, q̄ nullum h̄t dominium in vitas civium, & idcirco
q̄ dicitur maiorem valorem testimonio Prinsepem, quam h̄t ex natura
rei & de iure natura.

SECTIO VI

Quomodo Iudex procedere possit per Inquisitionem?

Suppono primo tres assignari coniter modos quibus Iudex p̄t pro-
cedere in iudicio externo ad cognoscenda & puniendos delicta, videlicet
per inquisitionem, per accusatorem, & per denunciatorem, de quibus
fit mentio in capite qualiter & quando 2do de accusatoribus, & lib. 2.
explicantur ab authoribus. videatur Thomas Sanchez lib. 6. consilior.
cap. 2. in principio. De accusatore & denunciatore, dicemus sectione seq.
hunc breviter dicendum e. de Inquisitione.

Suppono 2do triplicem e. Inquisitionem. Prima e.
generalis quando solum inquiritur in genere de delictis & de per-
sonis. 2da specialis quando inquiruntur de tali persona an
commiserit tale delictum. 3ta e. mixta quando inquiruntur
de persona determinata, n̄ t̄ delictum determinatum, vel e. contra
quandam inquiruntur delictum determinatum, n̄ t̄ de persona determi-
nata. videatur deo Sanchez lib. 3. de lib. 2. & seq. in quibus late agit
de hac via inquisitionis.

His suppositis prima regula couris e. ad Inquisitionem
gene-